

NADBISKUP BARSKI FRA ŠIMUN MILINOVIĆ

fra Ante Prološćić

Biskup Josip Juraj Strossmayer nastojao je da Crna Gora sklopi konkordat sa Svetom Stolicom. Time je želio podići ugled Crne Gore u svijetu, a dobio bi naklonost i zaštitu svjetskog moralnog autoriteta, rimskog Pape. U ovom njegovom nastojanju od velike pomoći biti će mu njegov „učenik“, profesor franjevačke gimnazije u Sinju fra Šimun Milinović koji se rodio 24. veljače 1835. u Lovreću koji se u to vrijeme nalazio u Austro-Ugarskoj, kao i cijela Dalmacija. U Sinju je završio Franjevačku gimnaziju, a bogosloviju u Šibeniku i Makarskoj. Zaređen je za svećenika 11. travnja 1859. g., a 1865. diplomirao u Beču s odličnim uspjehom povijest, geografiju i slavistiku.¹

Ono što će označiti njegov vjerski, kulturni i politički život jest povezanost s biskupom Strossmayerom. U njemu je Milinović gledao svoga vođu i uzor u borbi protiv germanizacije. On će utjecati da će Milinović biti postavljen za barskog nadbiskupa (1886. g.) u Crnoj Gori poslije sklapanja konkordata između Svete Stolice i Crne Gore. Strossmayer je znao da u Milinoviću nalazi svoga sumišljenika i suradnika u borbi za slavensku ideju. Dotad je Milinović 28 godina predavao u sinjskoj Gimnaziji.

¹ Usp. Žarko Maretić, *Strossmayer – Milinović (njihov zajednički rad na uniji)*, Biakova, Zagreb, 2010. str. 45 – 51.

Milinović je bio pun zanosa nakon dolaska u Crnu Goru. (1886.). Mislio je da će se sve njegove i Strossmayerove ideje ostvariti u kratkom roku. Mislili su da će pomoću crnogorskog slučaja uspjeti približiti katoličke i pravoslavne Slavene, vjerski i politički. Crna Gora bi zatim poslužila kao model, uzor ostalim pravoslavnim slavenskim zemljama kako treba urediti svoj odnos prema Katoličkoj Crkvi. To bi jedinstvo u duhu katoličkog mišljenja onoga vremena značilo više povratak pravoslavnih u Katoličku Crkvu koja bi im zauzvrat ostavila određenu autonomiju, pravo na posebnost. Milinović će ostvariti dobre veze s crnogorskim knezom Knjazom, u kojeg će, barem u početku, polagati veliko povjerenje, no s vremenom pokazat će se kako su Knjaz i crnogorska vlada samo obećavali, ali nisu ništa

ostvarivali. Unatoč ponekim trzavicama u odnosima, ostvarilo se približavanje između pravoslavaca i katolika. Ono što će okarakterizirati crnogorsku vladu jest neiskrenost. Jedno su mislili, a drugo govorili. Koristili su Milinovića da bi ostvarili dobre odnose sa Strossmayerom. Crnogorci nisu katolike smatrali rodoljubima, stoga su kočili osnivanje i gradnju sjemeništa, obustavljali gradnju crkava. Župe su bile tako siromašne da nisu mogle ni misu plaćati. Milinović se bojao da će katolici zbog nedostatka svećenstva prijeći na drugu vjeru. Isticao je da će nestati crkava, stanova župnika, a potom i katolika. Ono za što su se Strossmayer i Milinović posebno borili jest obnova staroslavenskog bogoslužja. Najžešća se borba vodila oko uspostave toga bogoslužja u Barskoj nadbiskupiji i izdavanja Misala u istu svrhu. Kao opravdanje za svoju ideju navodili su nekoliko razloga, a prvi je da narod razumije ono što pjeva i moli, a to bi ujedno omogućilo približavanje vjernika različite vjere. Nakon nastojanja Knjaza, Strossmayera i Milinovića papa Leon XIII. usprkos svim zaprekama 5. IV. 1887. dozvoljava staroslavenski jezik za područje Barske nadbiskupije. Osim Austrije i Mađara ni Rimljani nisu bili oduševljeni takvom Papinom odlukom. Često su na Slavene gledali s prezirom, kao na shizmatike.

Sljedeća borba koja je uslijedila jest tiskanje staroslavenskog Misala na glagoljicu. Trebalo je mnogo truda i strpljenja da se tiska taj Misal, ponajviše zbog utjecaja Austrije na Papu jer su se bojali širenja sveslavenske ideje. Svi ti događaji nagnat će Milinovića da dva puta uputi ostavku, ali je oba puta bio odbijen.

Početkom 1893. godine Misal je zaista bio tiskan, ali sa devet ključeva zaključan. Posebno razočaranje jest da je Misal bio rasprodan ali je sv. Otac naredio drugo

izdanje. Na kraju je primio sedam, osam glagoljskih Misala za Prabiskupiju.

1859. godine staroslavenski je uveden u Barsku nadbiskupiju.²

Jedan od velikih problema koje će završiti na štetu Hrvata jest pitanje zavoda sv. Jeronima u Rimu. Ovo pitanje uzrokovat će zahlađenju odnosa na relaciji Milinović – Strossmayer. U tom se zavodu vršila izobrazba naših svećenika. Ovdje se pokušala uplesti Austrija sa željom da zavod ne nosi hrvatsko ime i da ravnatelj zavoda ne smije biti Hrvat. U sve se umiješala i Crna Gora koja je isticala da i ona ima pravo na zavod zbog Barske biskupije. Crnogorci su tražili da u Zavodu mora biti zastupljena srpska i hrvatska nacija te bi tako taj zavod mogao postati sredstvo njihova međusobnog zbližavanja. Konačna će odluka Pape biti da Zavod nosi naziv Collegium Hieronymianum Ilyricorum, a pod tim se nazivom podrazumijevaju svi Slaveni. Na ovaj naziv pristat će i Milinović i zbog toga ući u sukob sa Strossmayerom, no ne samo s njim, već i s gotovo svim hrvatskim biskupima. Unatoč svemu, ostat će Strossmayer i Milinović prijatelji do smrti. Njihov odnos bio je kontroliran i od austrijske vlasti koja je nadzirala njihovo djelovanje. Često su očekivano nailazili na austrijsko protivljenje, ali ih je posebno bolio stav monsignora u Rimu koji su ih smatrali hereticima. Oni su bili ispred svoga vremena, na razini II. vatikanskog sabora i često su bili neshvaćeni, odbačeni i prezreni u svojim idejama.

Unatoč svim protivljenjima, Milinović je uspio ostvariti određeni uspjeh na barskoj stolici. Osim sklapanja konkordata između Crne Gore i Svete Stolice, uspio je i podići ugled katoličkih svećenika. Na Cetinju je izgradio katoličku crkvu, uredio je župnu kuću u Banu i u Podgorici je napravio kuću.

² Usp. Isto, str. 113.